

paleografia łacińska

α α α

podstawy

paleografia
epigrafika
papirologia
dyplomatyka
kodykologia
neografia

kodeks
manuskrypt
składka = folio > 1
folio = 2 karty = 4 strony
pergamin (*welin)
filigran

liniowanie
foliacja (r/v) / paginacja
kustosz
reklamant
glosa
kolofon

incipit
explicit
znak akapitu
rubryka
bordiura
inicjał { figuralny
ornamentalny

minuskuła
majuskuła
dukt
kąć
moduł } pisma

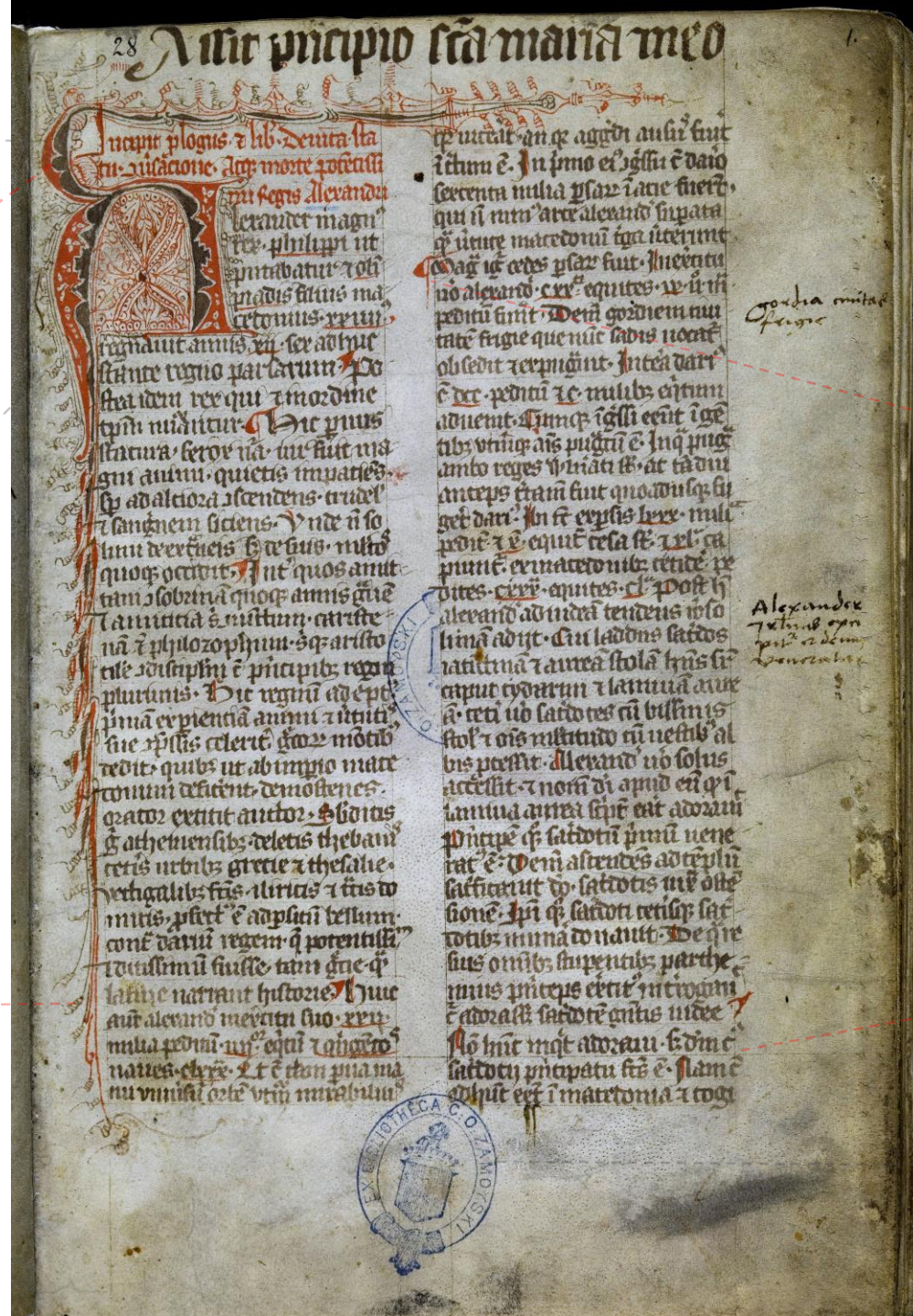
laska górna
laska dolna
brzuszek
szeryf
ligatura

inicjał
(filigranowy)

bordiura

rubryka

incipit

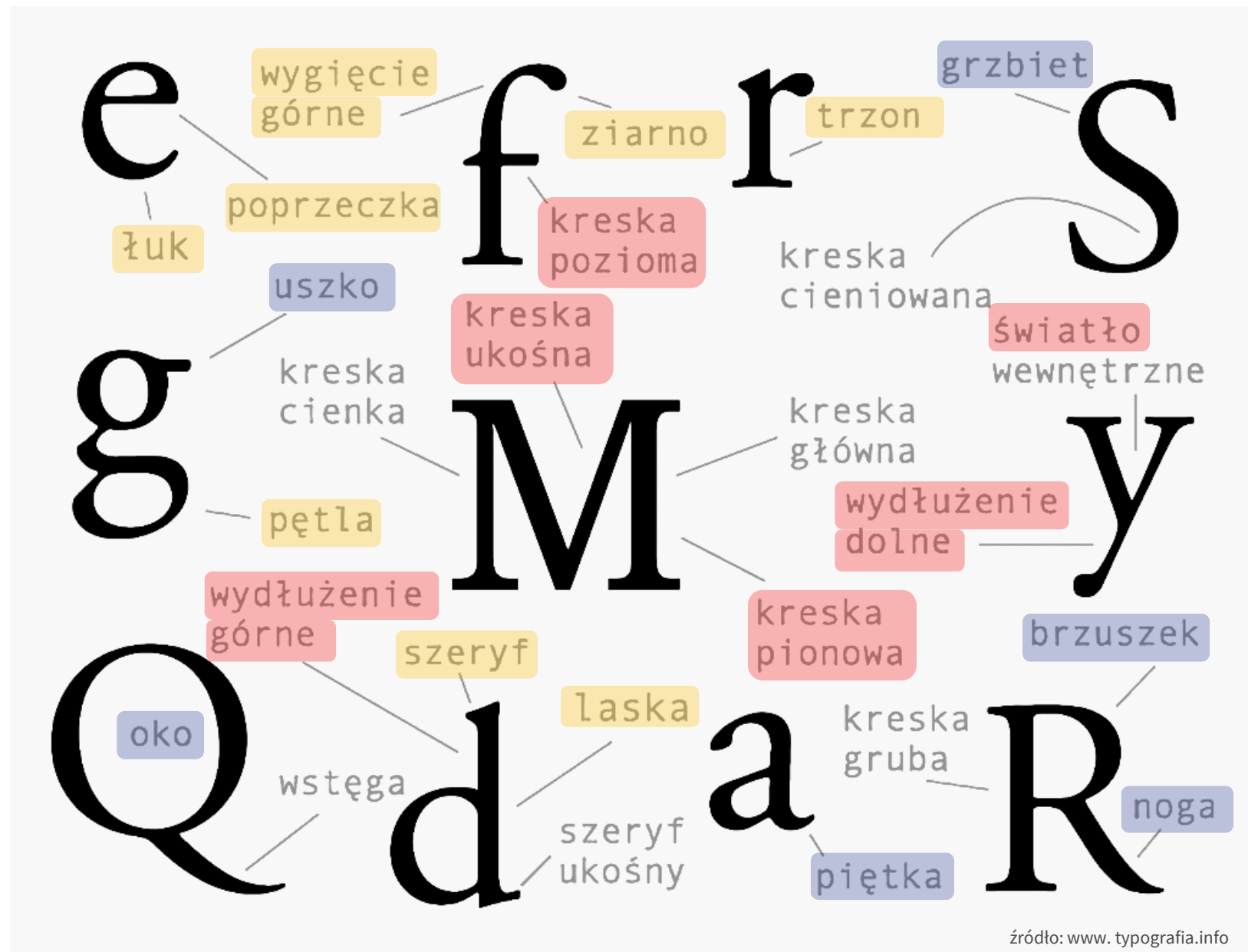
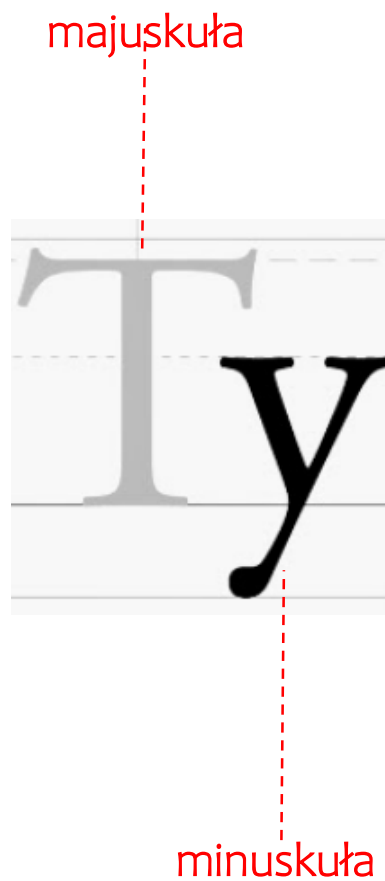
glosa (marginalna)

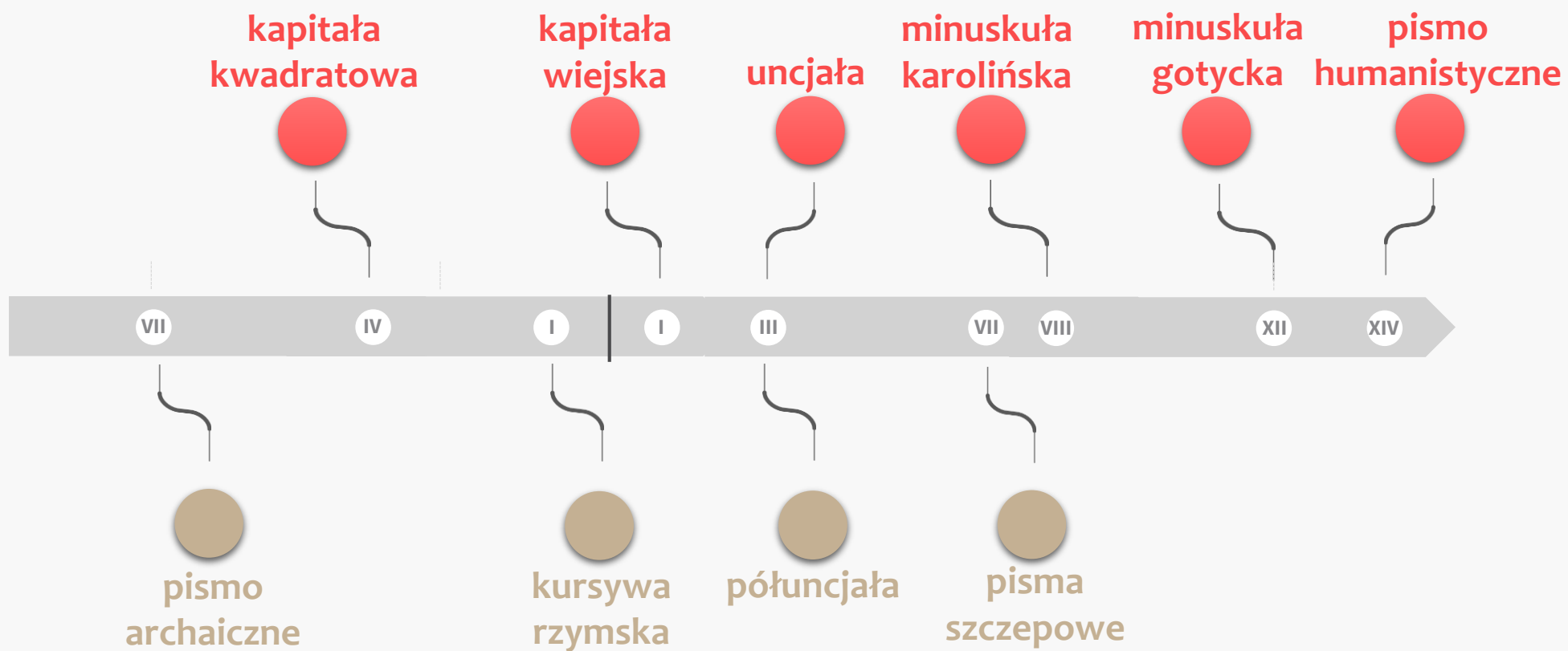
liniowanie

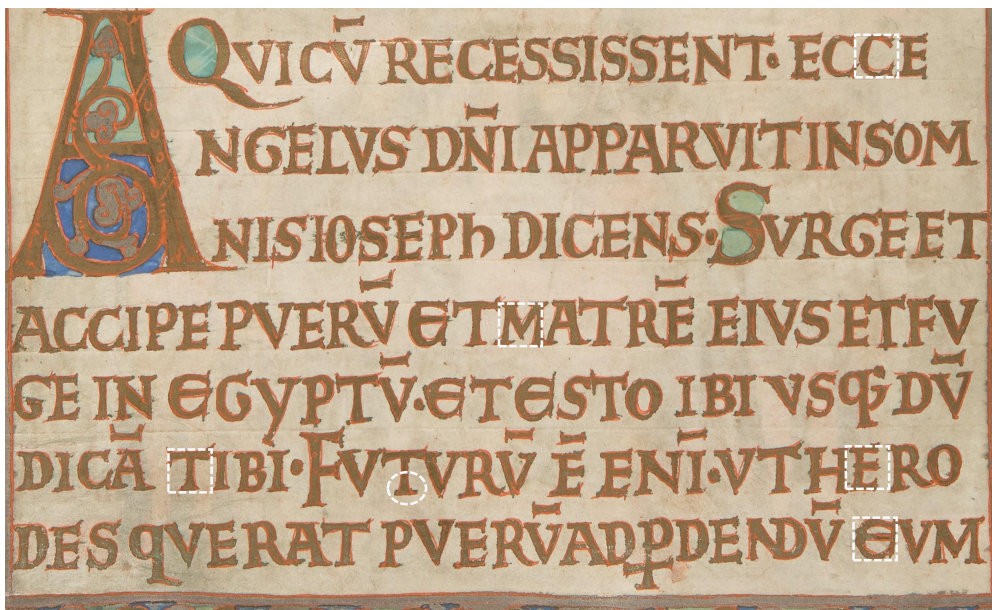
ekslibris

foliacja

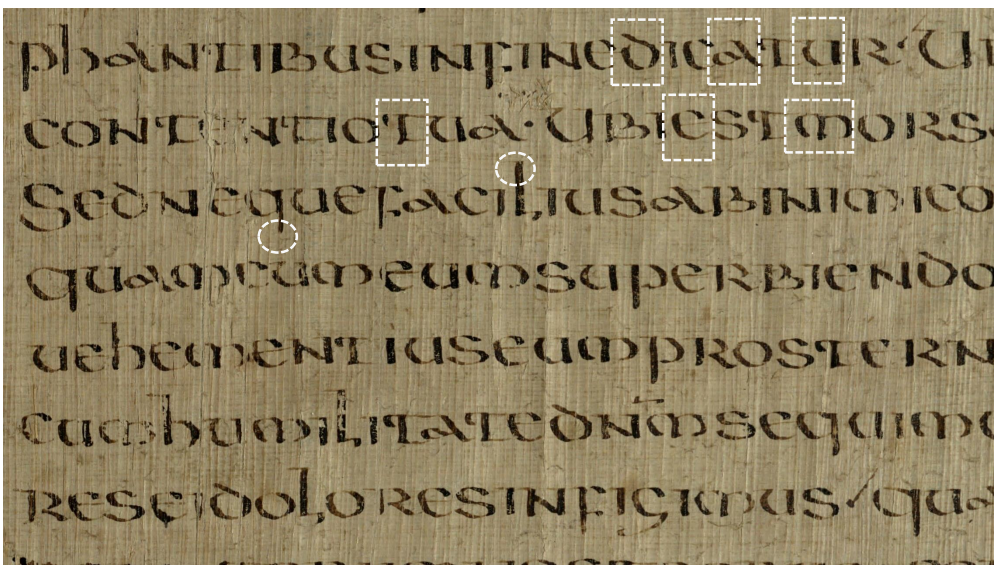
znak paragrafu

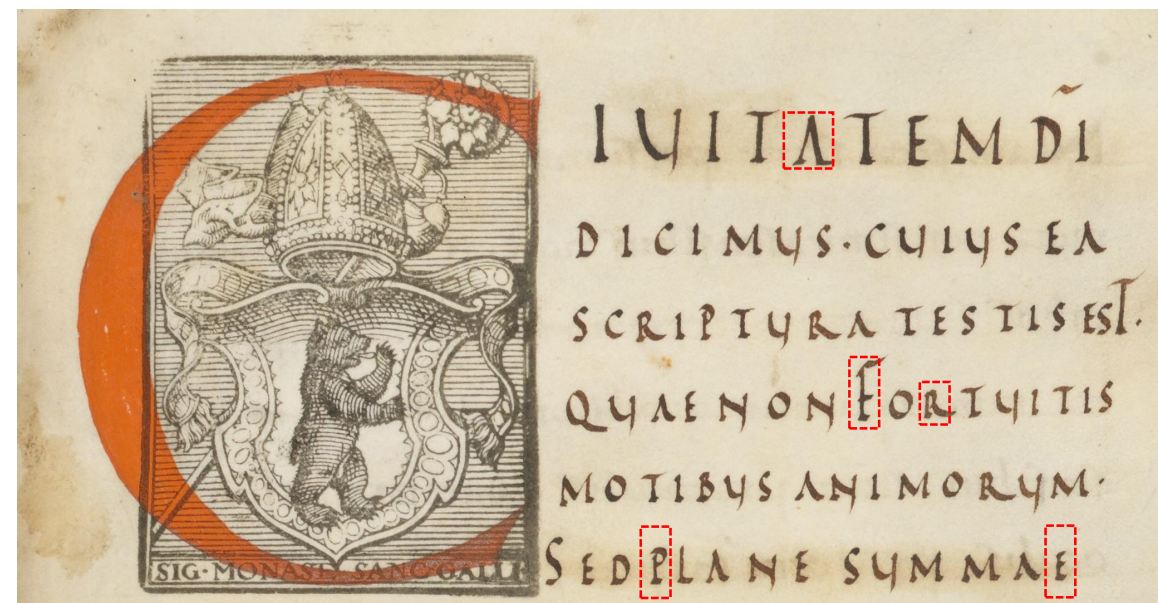

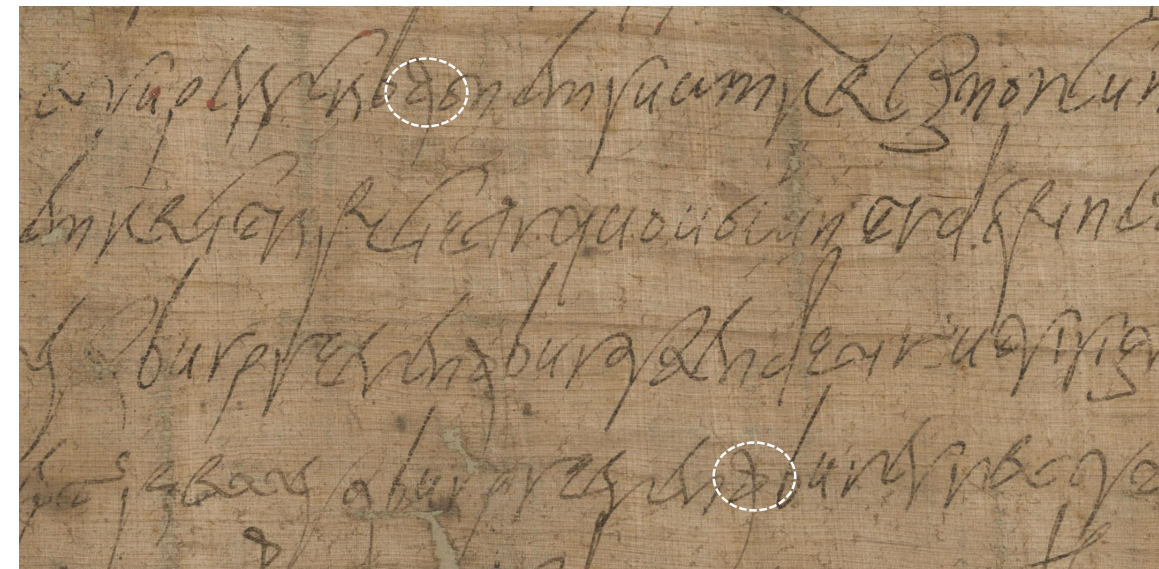
Warszawa, Biblioteka Narodowa, Rps 1207 V, f. 17 v - Ewangeliarz płocki, XI w.
<http://polona.pl/item/69689253/>
 KAPITAŁA KWADRATOWA

St. Petersburg, National Library of Russia, Lat. F. papyr. I.1, f. a –
 Augustini Hipponensis Fragmentum Sermonis CCCLI, VII w.
<http://www.e-codices.ch/en/nlr/lat-F-I-1/a>
 UNCJAŁA

St. Gallen, Stiftsbibliothek, Cod. Sang. 178, p. 3 – Augustine, De civitate dei, books 11-22, IX w.
<http://www.e-codices.ch/en/csg/0178/3>
 KAPITAŁA WIEJSKA

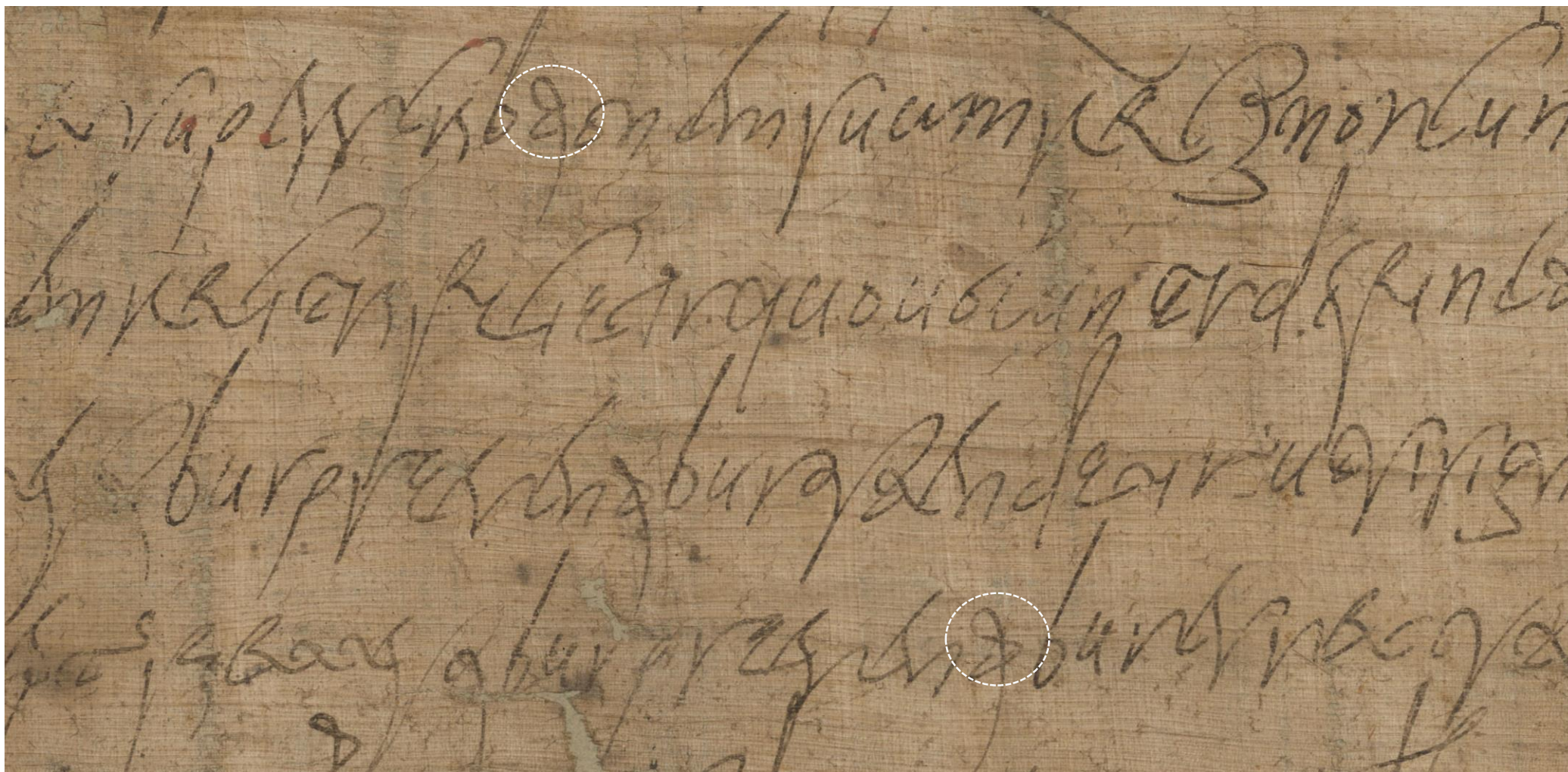

Paris, BnF, Bibl. Lat. ms. lat. 8842, Gesta de la Préfecture du Prétoire à Ravenne, VI w.
<http://archivesetmanuscrs.bnf.fr/ark:/12148/cc62376f>
 KURSYWA RZYMSKA

A QUI CŪ RECESSISSENT. ECCE
 ANGELVS DN̄I APPARVIT IN SOM
 NIS IOSEPH DICENS. SVRGE ET
 ACCIPE PVERŪ ET MATRĒ EIVS ET FV
 GE IN EGYPTŪ. ET ESTO IBI VSQ; DŪ
 DICĀ TIBI. FVTVRŪ Ē ENĪ. VT HERO
 DES QVERAT PVERŪ AD P̄DENDŪ EVM

phantibus in te medicatur. Ut
 contentio tua. Ubi est mors.
 Sed neque facilius a inimico
 quam cum eum superbiendo
 uehementius eum prostern
 cas humilitate dñm sequimur
 re se idolo restitimus. Quia

Paris, BnF, Bibl. Lat. ms. lat. 8842, Gesta de la Préfecture du Prétoire à Ravenne, VI w. <http://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc62376f> KURSYWA RZYMSKA

PISMA SZCZEPOWE (VII – X w.)

PISMA WYSPIARSKIE

- a. kodeksowe: półuncjała irlandzka (z Kells)
- b. dokumentowe: minuskuła anglosaska

PISMA FRANKIJSKIE

- a. pismo z Luxeuil
- b. pismo merowińskie

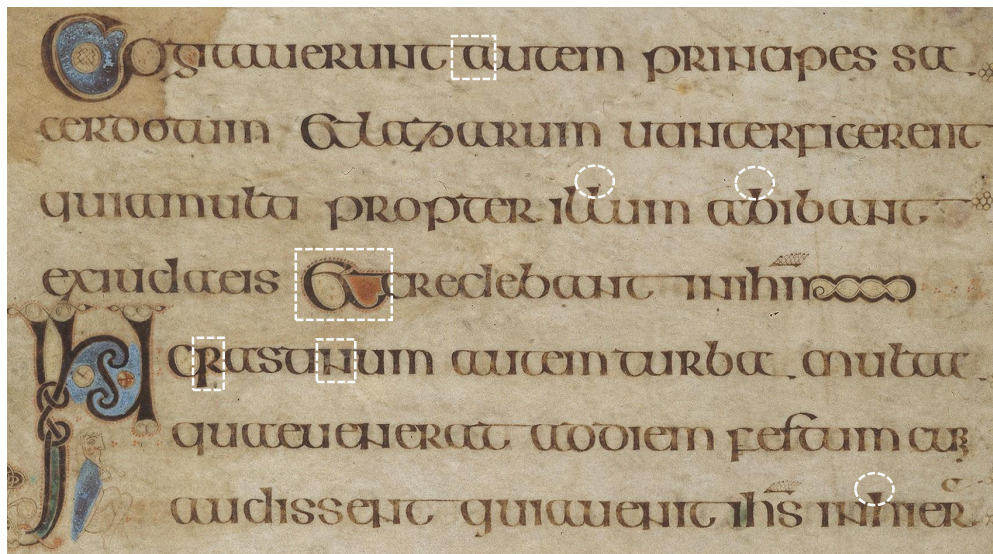
PISMA ITALSKIE

- a. pismo longobardzkie (Benewentana)
- b. kupała papieska

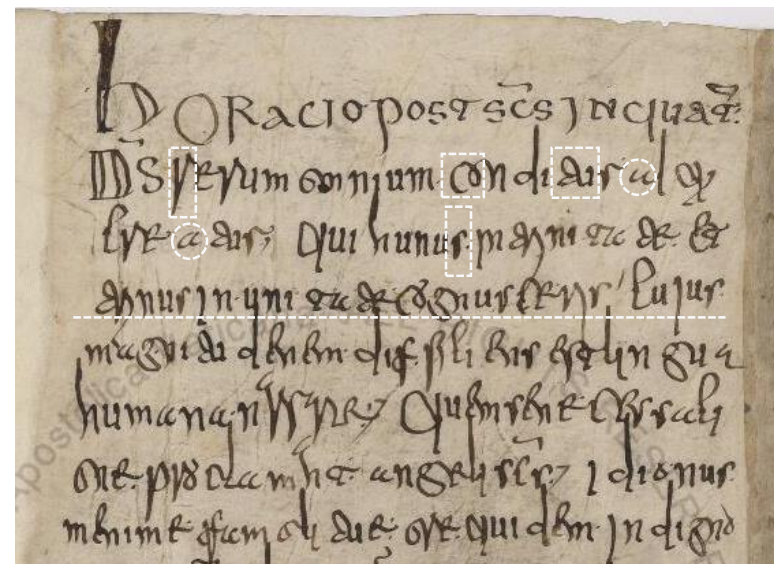
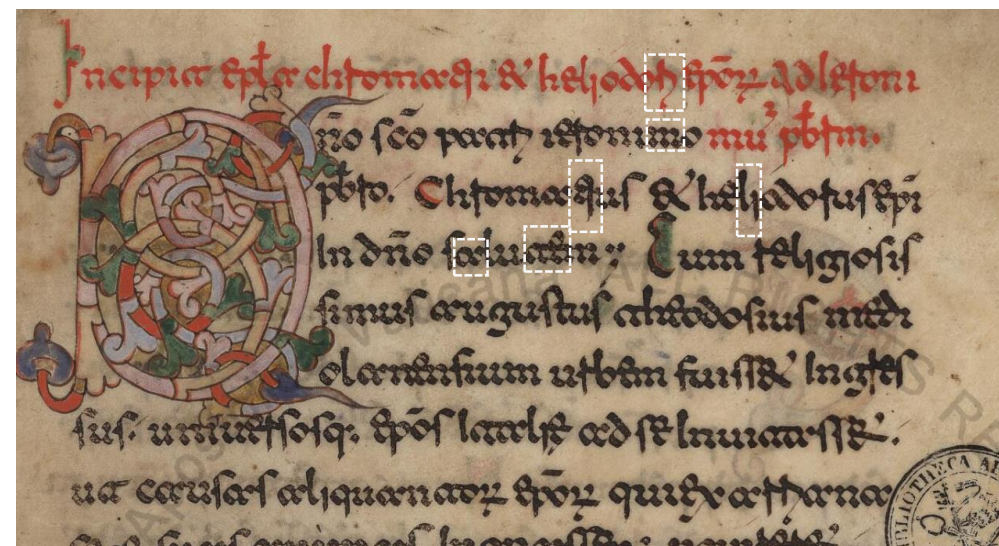
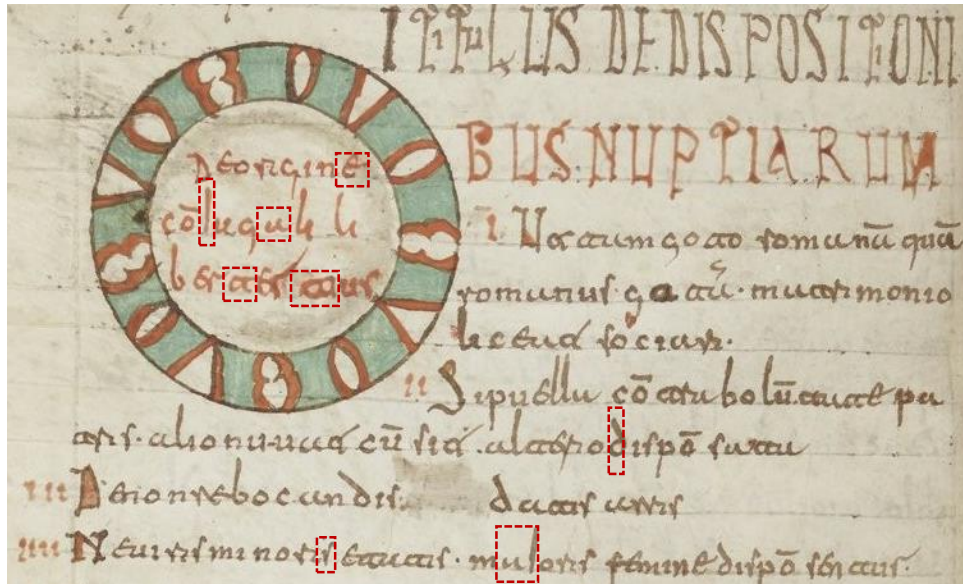
PISMA IBERYJSKIE

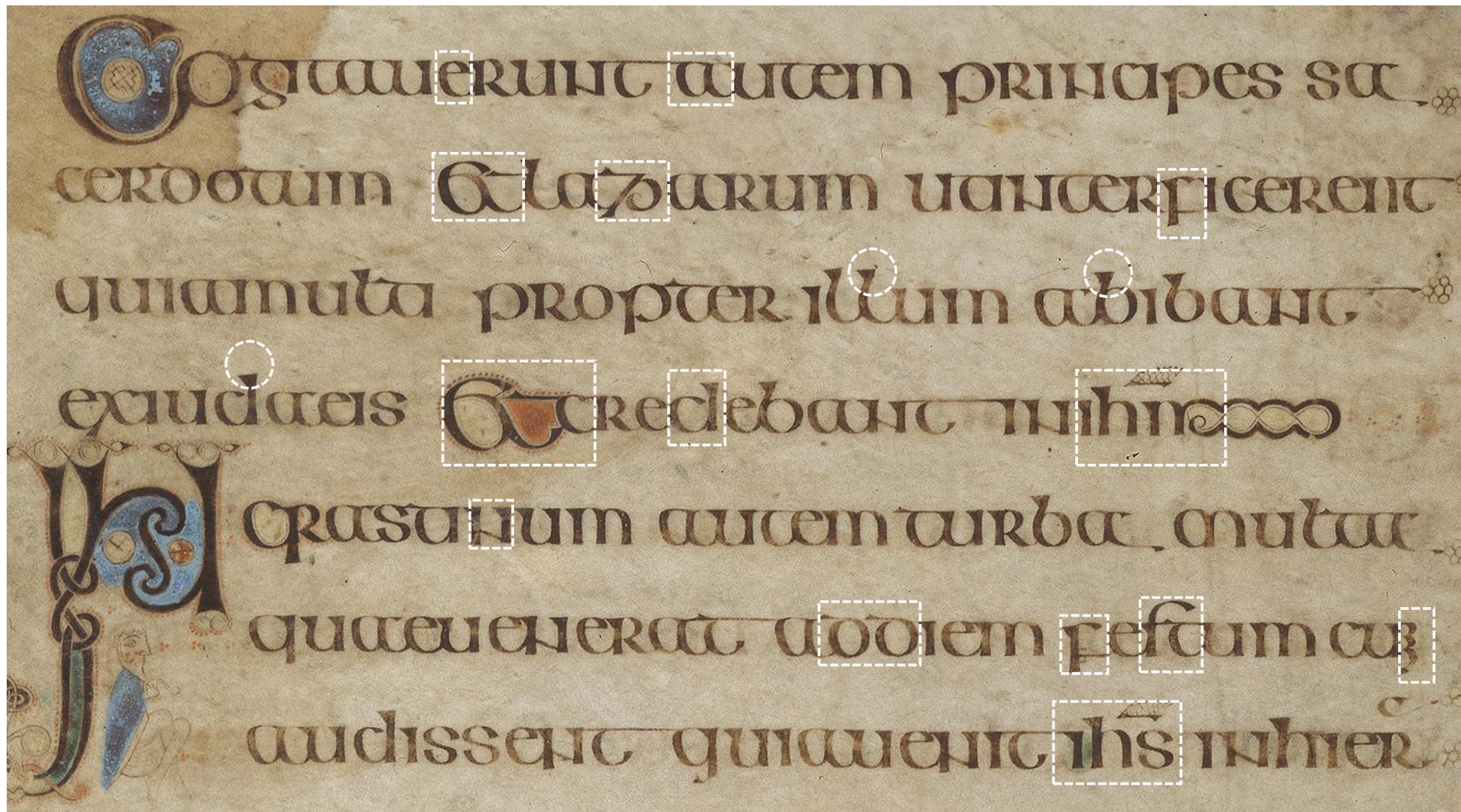
- a. pismo wizygockie (z Toledo)
- b. kursywa leonijska

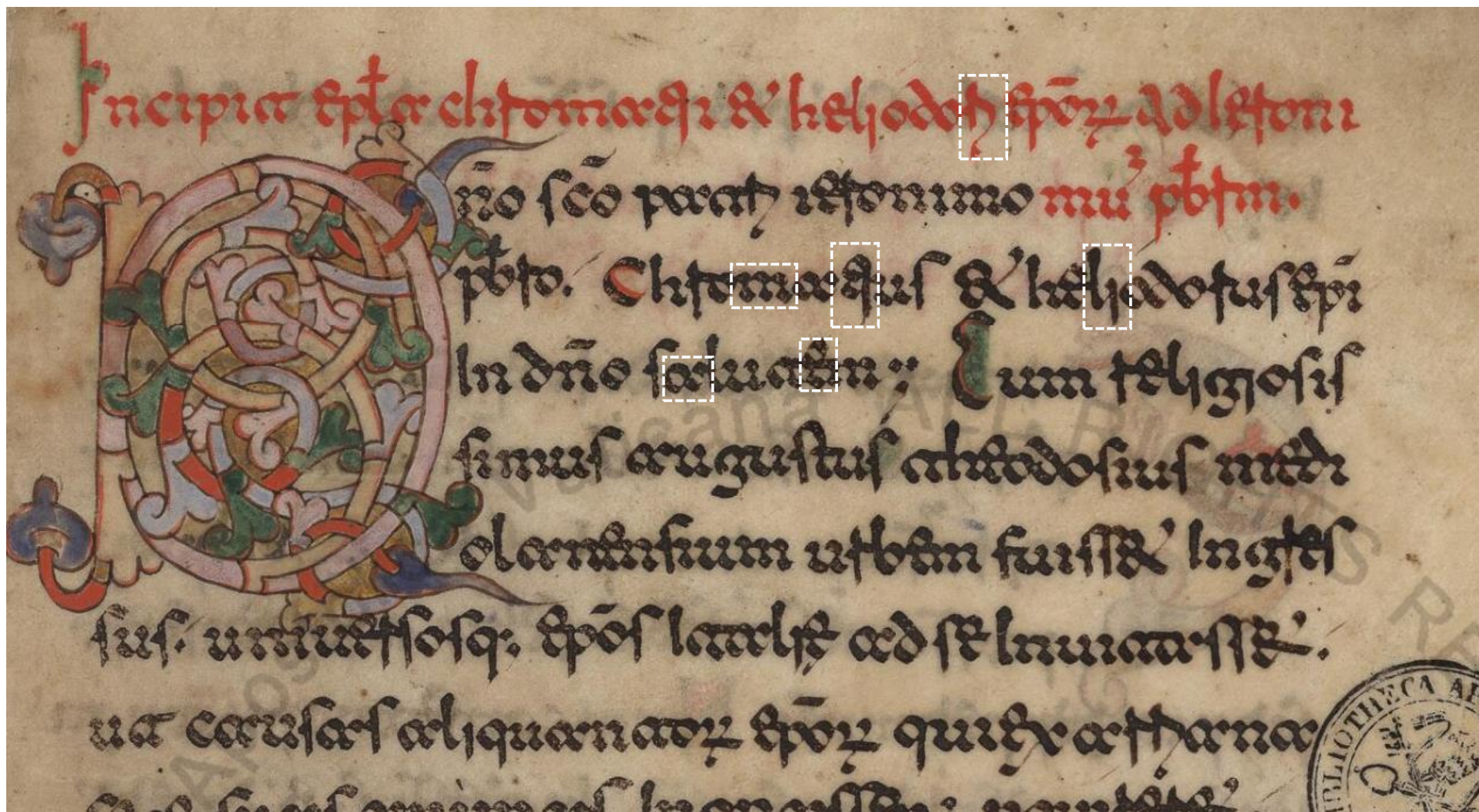

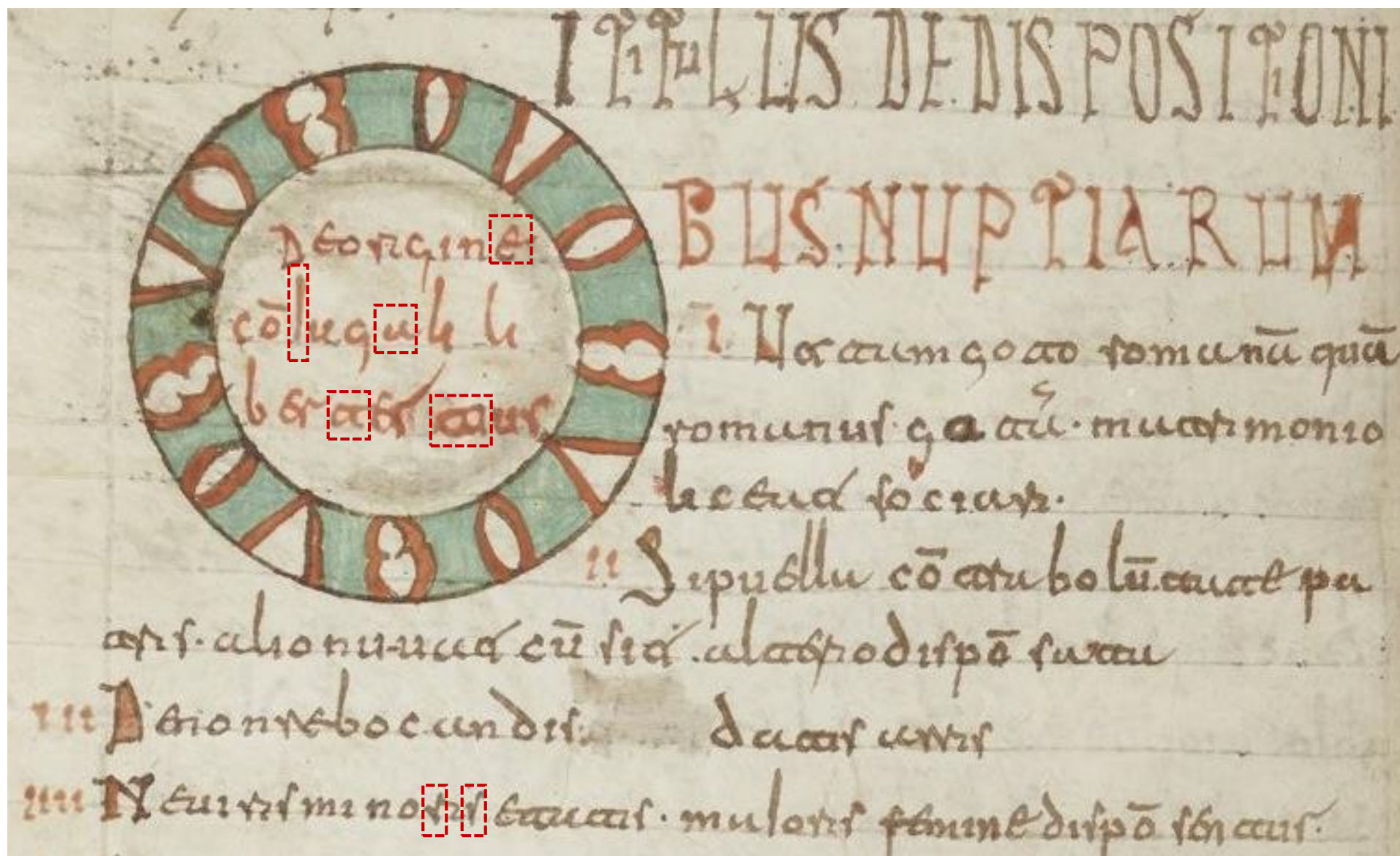

Dublin, Trinity College, IE TCD MS 58, f.329v - Book of Kells, J 12:10, VIII/IX w.
<https://digitalcollections.tcd.ie/concern/folios/12579s43r?locale=en>
 PÓŁUNCJAŁA Z KELS

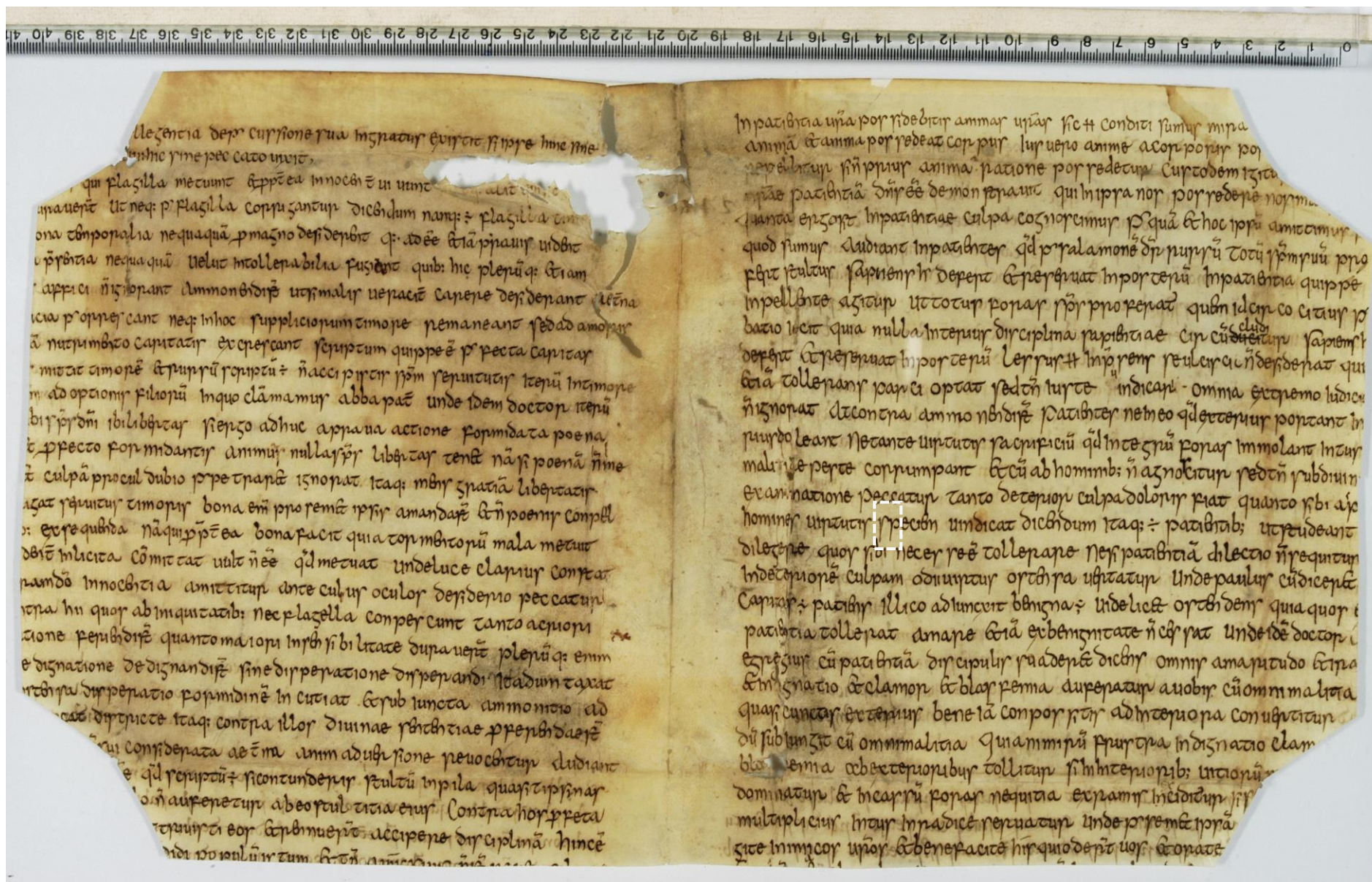

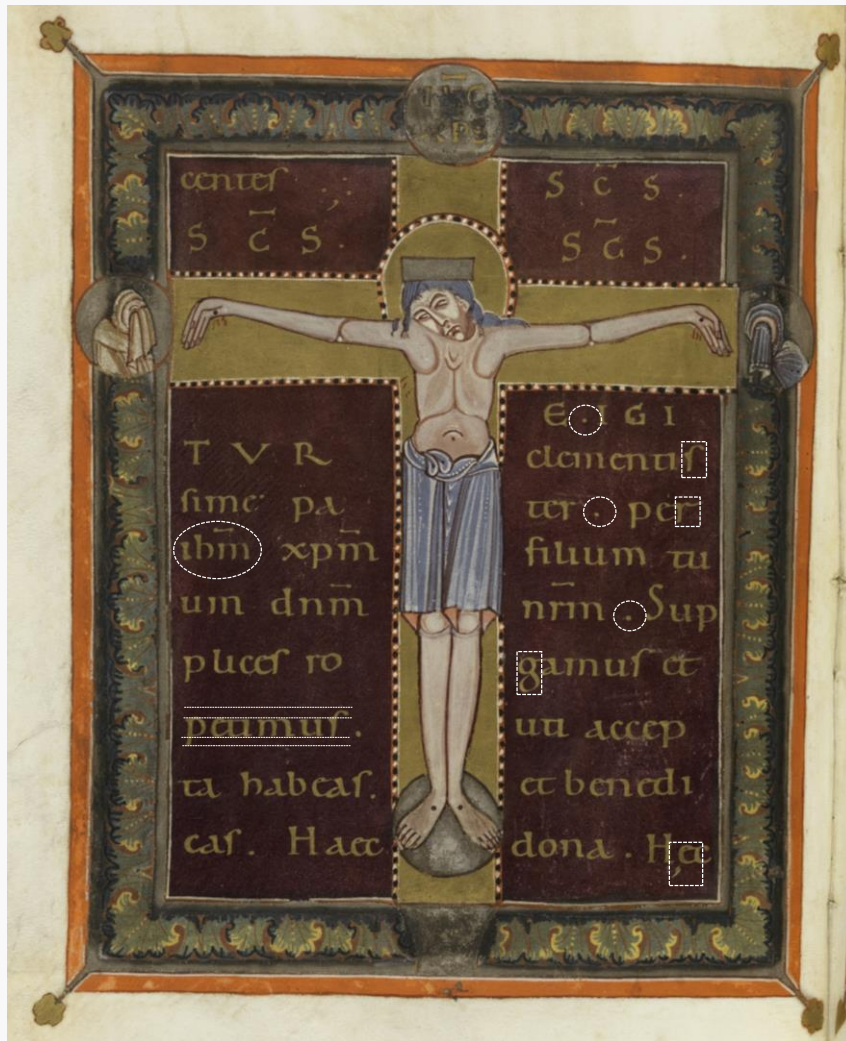

I ORACIO POST SCs INQUAT
DS VERUM OMNIUM CONDITOR ET
 CREATOR QUI HUMILITATEM
 ADORANT IN UNUM DEUM
 MAGNI DEI DEUM DISSEMINAT
 HUMANAM VITAM QUI OMNIBUS
 ORAT. PRO CLAMANT ANGELI ET
 MENIBUS QUICUMQUE DEUS QUI DEUM INDI-

MINUSKUŁA KAROLIŃSKA (IX – XII w.)
Renesans Karoliński (Karol Wielki: 800-814)

Warszawa, BN, Rps BOZ 8, f. 36 – Sakramentarz tyniecki, XI w.
<http://polona.pl/item/6825768/>

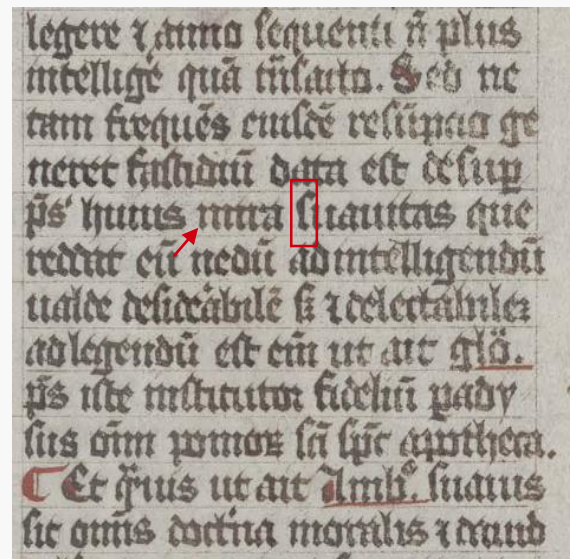

źródło: www.wikipedia.org

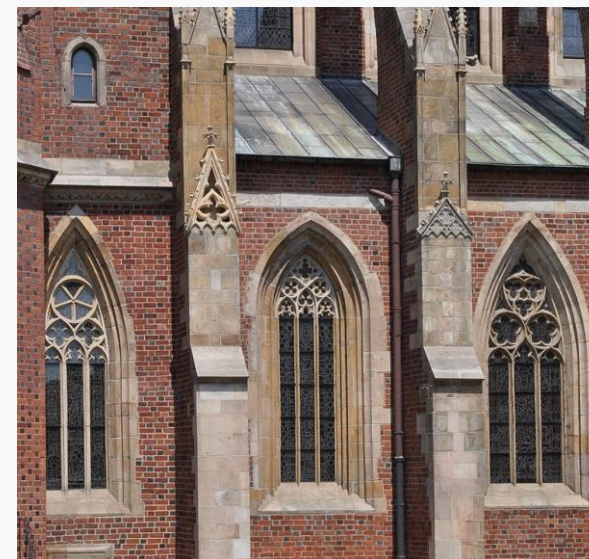

MINUSKUŁA GOTYCKA (XII – XV W.)

- XII w., północna Francja
- wpływ architektury, pisma wyspiarskiego, longobardzkiego, karolińskiego
- oszczędność czasu i materiału rzędu 40% (pełny gotyk)

Kraków, BJ, Rkp 1312 III, f. 1r, XIV w. – Lectura s. Beati Immaculati
<https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/655406/edition/684744/content>

Archikatedra świętego Jana Chrzciciela we Wrocławiu
 fot. Kroton, licencja CC BY-SA 3.0 pl, Wikimedia Commons

PISMO KODEKSOWE

- **Tekstura** (pismo tekstowe):
 - a. *littera formata, de forma*
tekstura, rotunda
 - b. *littera textualis*
pismo paryskie, bolońskie, oksfordzkie
 - c. *littera textualis currens*,
scriptura notularis,
notula, pismo zapiskowe

Bastarda (hybryda)

PISMO DOKUMENTOWE:

- Pismo kurialne (minuskuła bullowa)
- Pismo kancelaryjne
- Kursywa gotycka
- Kurrenta

Warszawa, BN, 12499 IV, k. 4r – Pontificale ecclesiae metropolitanae Halicensis postea Leopoliensis, 1301-1400 r., <http://polona.pl/item/265742>

TEKSTURA

Neuchâtel, Bibliothèque publique et universitaire... / AF A28 – Book of Hours / f. 15r, ok. 1500, <https://www.e-codices.unifr.ch/en/bpun/A0028/15r>

BASTARDA

St. Gallen, Stiftsbibliothek / Cod. Sang. 742 – p. 40, Decretales Gregorii IX. cum glossa ordinaria, XIII/XIV w. <https://www.e-codices.unifr.ch/it/csg/0742/40>

Kraków, BJ Rkp. 446 IV, f. 4r., <http://polona.pl/item/88880536/>

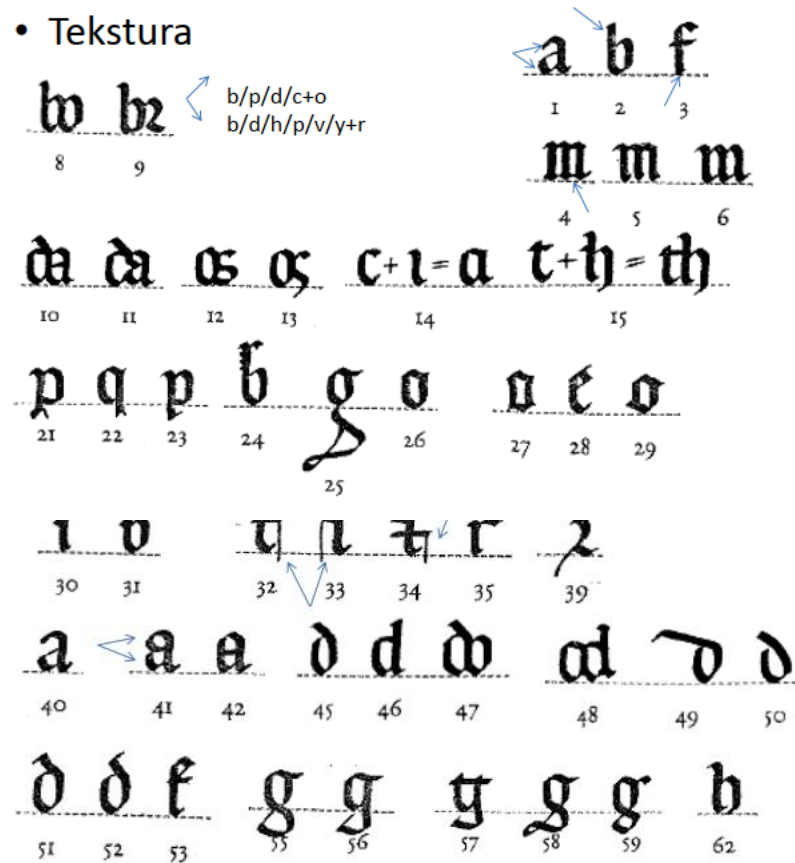
KURSYWA GOTYCKA

suorum ordinum a suis ordinatoibus lras
 formatas accipiant. ut possint super
 suorum ordinum fidem facere cum oportet.
 Precipimus sub pena suspensionis su-
 scepi ordinis: ut quicūq; a nobis or-
 dines accepit. in pūti ordinatōne li-
 teras nras sup receptōne suorum ordi-
 num accipiant. sigilli nri munimine
 roboratas. Itē nullus veniat ad ali-
 quos ordines recipiēdos: nisi prius
 fuit sacro cōmate in fronte p epīm cō-
 firmatus. Itē nullus rēdat de ecclia aū-
 finem nulle pūtis sine magna ne-
 cessitate. et nra licentia speciali.

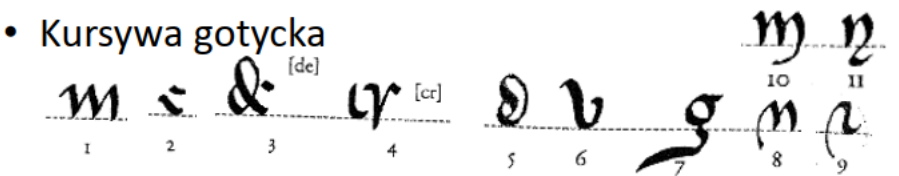
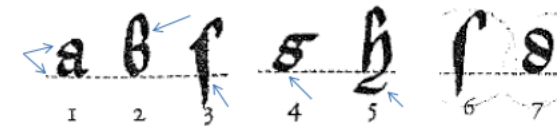
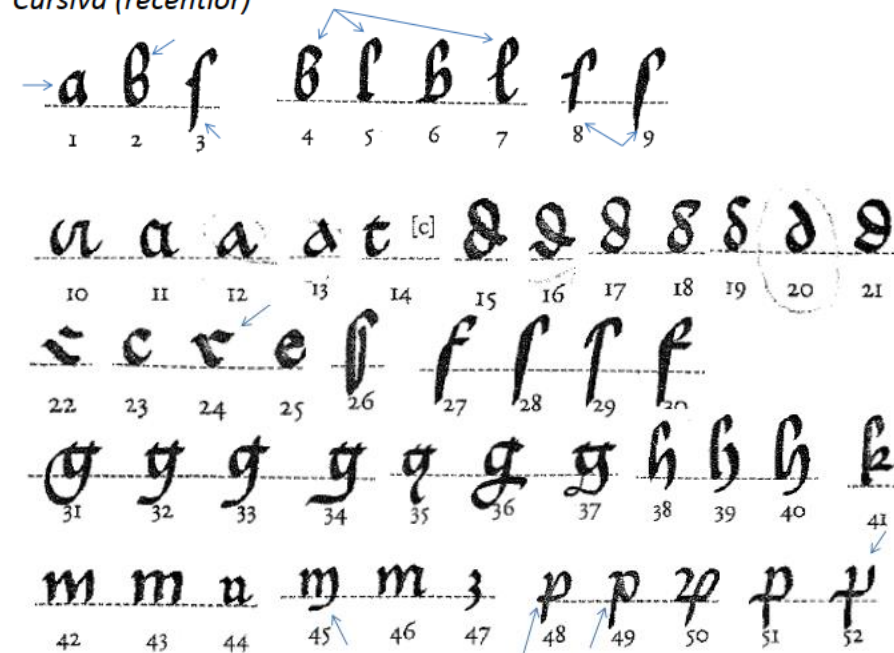
Rexleyson X pēleison X pē
 audi nos **S**alvator mūdi
 Admā nos **S**cā maria ora **S**cē
 michael ora p. **S**cē gabriel ora p.
Scē raphael ora **O**mēs sī angeli
 et archangeli or. **S**cē iohānes baptista
Omēs sī patriarche et pphete. orate p.

• Tekstura

• Kursywa gotycka

*Cursiva antiquior**Cursiva (recentior)*

PISMO HUMANISTYCZNE

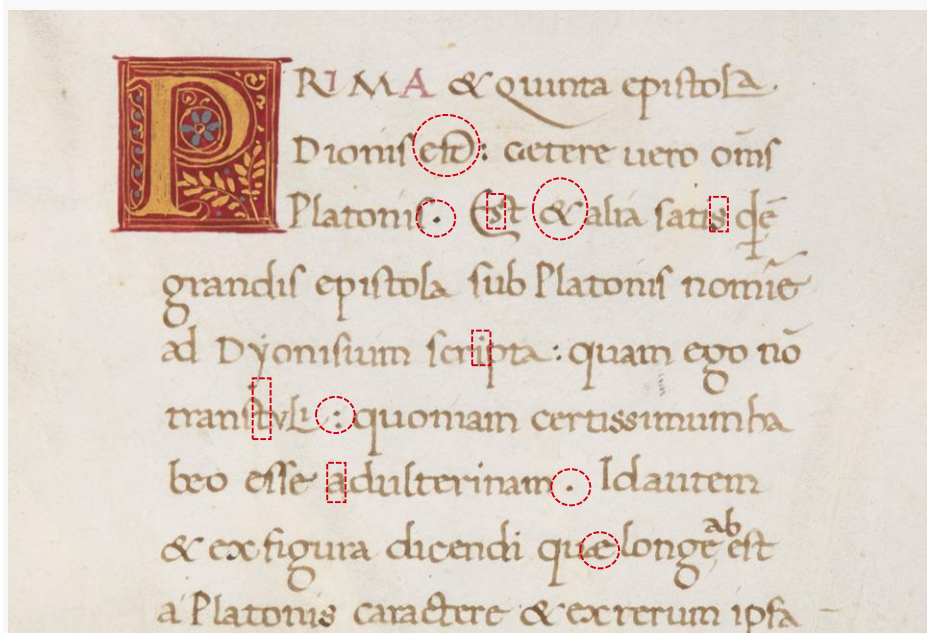
- Włochy, poł. XIV w. - „odkrycie” kodeksów klasyków łacińskich
- Francesco Petrarca (1304-1374), Giovanni Francesco Poggio Bracciolini (1380-1459), *il Poggio*
- Antykwa & italika

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Poggio_Bracciolini_68.jpg

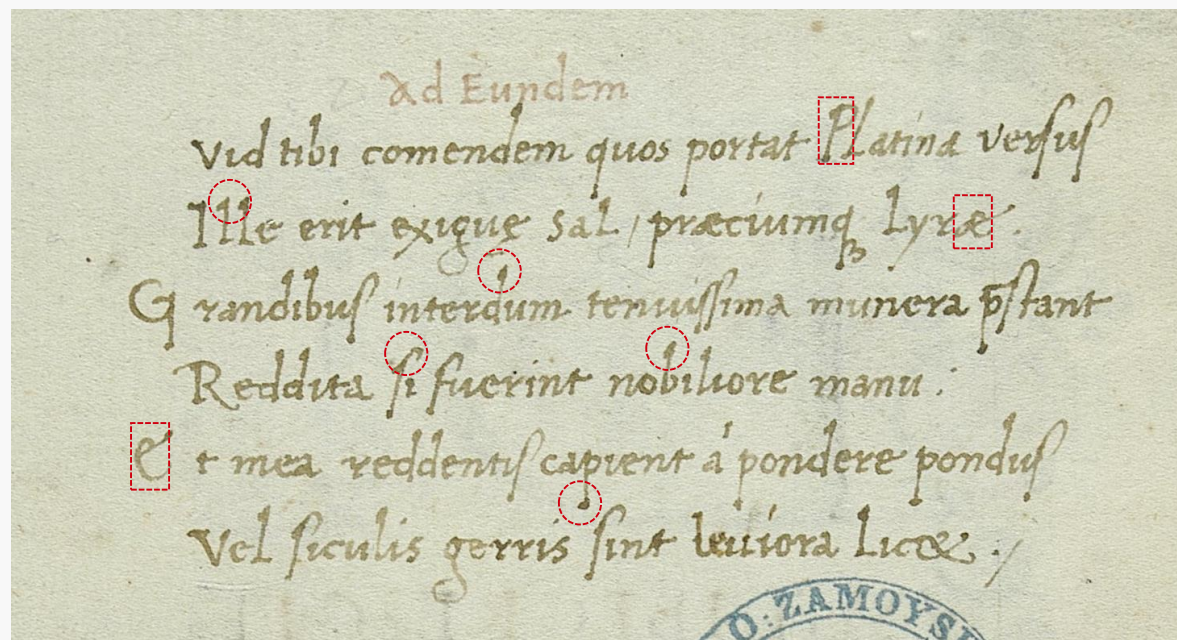

<http://www.sofion.pl/module/article/one/939>

Warszawa, Rkps BN, 2388 II, k. 11 – Listy autorów greckich, 1499 r. (Florencja), <http://polona.pl/item/68534364/>

ANTYKWA

Warszawa, BN, Rkps BOZ 128, k. 2– Carmina, 1501-1505 r. <http://polona.pl/item/8548259/>

ITALIKA

Rodzaje skrótów:

- suspensja: prof., hab.
- kontrakcja: dr, mgr
- znak skrócenia: &

Interpunkcja:

- minuskuła karolińska
- minuskuła gotycka

— = common mark of abbreviation.

ū = um

ā = am

ē = em

Abbreviations:

ṑ = pro (por)

ṑ̄ = prae

ṑ̄ = per (par/pre)

3 = us, que, et, m

ṑ̄ = rum

9 = con

’ = us (os/ue)

‘ = er (re)

² = ur (or/ro)

“ = am (an)

° = or

prædicatorum quoque conversis quorum

↓
p̄d̄oꝛ

↓
q̄q̄

↓
c̄uʃ

↓
q̄²

C (caput) rozpoczynał rozdział / ustęp
 •• periodus •/ kończył rozdział / ustęp
 , virgula mała pauza (przecinek) (XV w.)
 ’ suspensivus mała pauza (przecinek) (XVI w.)
 ~ signum interrogationis znak zapytania (IX w.)
 - semipunctus znak przeniesienia (lub //) (XI w.)
 •• gemipunctus przed tytułem / nazwą godności
)(cudzystów (od XVI w. również odwrócona postać)
 () nawias (XV w.)

[https://mufi.info/m.php?p=mufiicodechart](https://mufi.info/m.php?p=muficodechart)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
-	-	—	—	—	—		
2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
†	‡	•	►	•	•
2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
‰		,	”				
2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047
		**		/	{	}	
2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057

2018	2019	201A	201B	201C	201D	201E	201F
‘	’	,	‘	“	”	”	“
2028	2029	202A	202B	202C	202D	202E	202F
2038	2039	203A	203B	203C	203D	203E	203F
	<	>	✱				
2048	2049	204A	204B	204C	204D	204E	204F
		7	P				
2058	2059	205A	205B	205C	205D	205E	205F
❖				⚡			

	Gubâr	XII w.	XIII w.	XIV w.	XV w.	XVI w.
1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	7	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	8	8	8	4
5	5	5	3	4	7	5
6	6	6	6	6	6	6
7	7	1	1	1	1	7
8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9
0		0	0	0	0	0

Źródło: Gieysztor A., Zarys dziejów pisma łacińskiego, Warszawa 1973.

Grafia:

- ae / oe → e [ale: e → ae / oe] *pre*
- h → ch *michi*
- h w nagłosie wyrazów *habundantia*
- v → u [ale u → v] *uiuvs*
- i → j [ale j → i] *jam, copijs*
- ii → ij / y / ÿ *copijs, copÿs*
- mn → mpn *dampnum*
- vu → w *wlt*

Leksyka:

- zmiana znaczenia *miles* żołnierz → rycerz, *villa* willa → wieś
- zmiana deklinacji *porus* → *porum*
- zapożyczenia z języków narodowych *posadka*
- neologizmy *esse*

COEMETERIUM

Gramatyka

Formy coemeterium, caemeterium, caemiterium, cementerium, cemetery, cemiterium, cimeterium, cimenterium, cimeterium, cimethirium, cimiterium, cimitherium, cimterium, ciniterium, cinisterium, cminterium, cmiterium, coemetarium, coemiterium, cyminitarium, cymmeterium

Gramatyka:

- szyk wyrazów w zdaniu → czasownik nie tylko na końcu zdania
- czasownik → zmiana strony biernej na czynną (i odwrotnie)
- ograniczone użycie konstrukcji gramatycznych (głównie ACI, NCI, Ablativus Absolutus)
- zastępowanie konstrukcji ACI zdaniami podrzędnymi z „quod/quia” itp.
- zastępowanie funkcji przypadków wyrażeniami przyimkowymi (ad / per / de)
- nieuregulowane użycie koniunktiwu

Pułapki:

- litery, które brzmią* podobnie:
- litery, które wyglądają podobnie:
- zbitki **m/n/u/v**

a/e, m/n, c/t
u/v, i/j, c/t
„kaloryfer”
mmmmm

UTILIA

PRAKTYKA (SŁOWNIKI)

A. Cappelli. Dizionario di Abbreviature Latine ed Italiani. Milano, 1912. LXVIII, 529 p., ill.

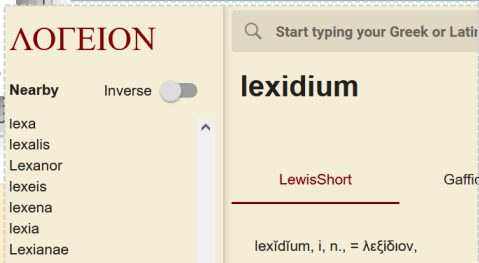
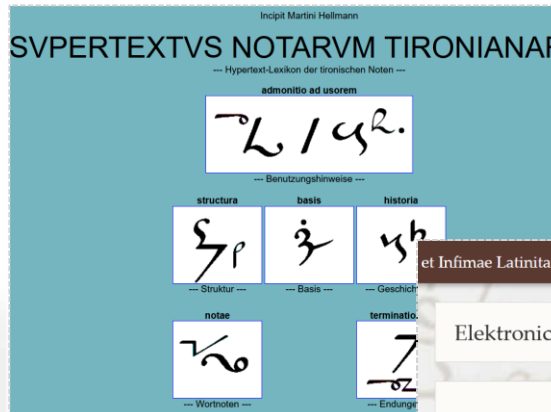
[Introduction and abbreviation explanation](#) (in Italian)

A	B	C	Con	D	E	F	G	H	I	K
A ⁱ AA ^{ti} AC ACTU ADUSO AGTOS ALL AMT AO ^o APPB AR ARG ^{la} AT AUDR	B BAPT BL BOI BTO-C	C CA ^{li} CAN ^{ro} CAR CAUOE CDDI CHOR CLAU ^e CO ^b COITER CONCTOS COR ^m CONT CSSR	9 gsm 9CSIO 9FESS 9HT 9NE 9PLE ^a 9SGIT 9TiCO	D D ^m DC DDI DEFQL DET DICS DILNT DISSA DMRO DNTI DOT DSCIP ^o DUAT-E	<div><p>ᑭᑭ, ᑭᑭ^(e9^a) e contra XIV</p><p>ᑭᑭ^o, ᑭᑭ^o (eᑭ^o, e9^o) e contra- rio XIV m.</p></div>					

e^g, e^g (e^g^a) e contra XIV
e^o, e^g (e^o^o, e^g^o) e contra-
rio XIV m.

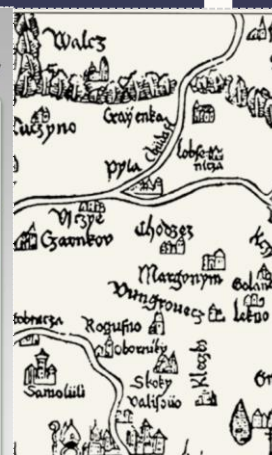
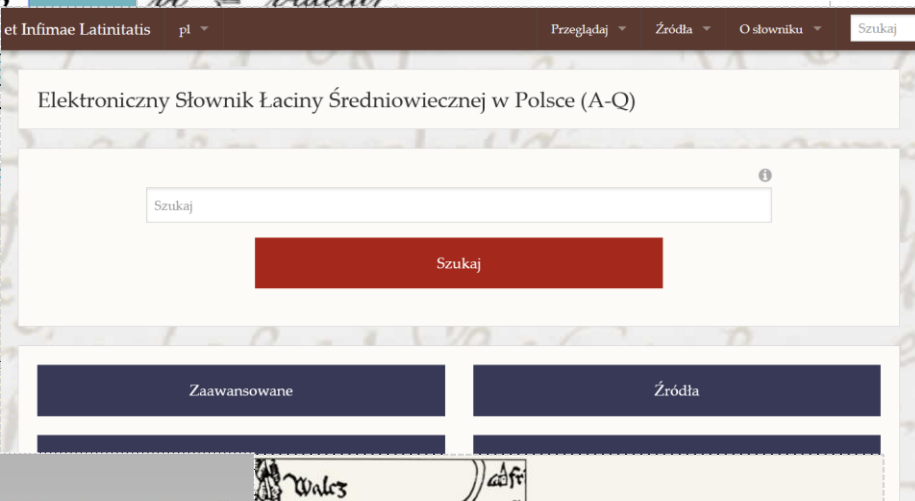
A-B-C-D-E-F-G-H-I-K-L-M-N-O-P-Q-R-S-T-U-V-W-X-Y

A
A. 1. Academia; 2. academicus; 3. addictissimus /addictus/; 4. adfulgente (gratia); 5. adiutore (Deo); 6. adiuuante (Deo); 7. admodum; 8. Adolphus; 9. adspirante (Deo); 10. agens (vices); 11. Aloysius; 12. Ambrosius; 13. amplissimus; 14. amplitudo; 15. ancilla; 16. Andreas; 17. Anhaltinus; 18. annuente (Deo); 19. Annuntiatio; 20. Antonius; 21. apostolicus; 22. archiepiscopus; 23. assistente (Deo); 24. Assumptio; 25. archidux; 26. auditores; 27. Augustanus; 28. Augustinianus; 29. Augustus; 30. Aulus; 31. a (Deo); 32. auspiciu; 33. Austria; 34. auxiliante (Deo); 35. auxilium; 36. ave
A. /a./ 1. ab; 2. abbas; 3. abbatisa; 4. acta; 5. actor; 6. actuarius;
7. amen; 8. amicus; 9. amor; 10. anima /animus/; 11. annus; 12. ante; 13. ara; 14. archiate
a. 1. absque; 2. ad
A^o anno
AA. 1. Archidux Austriae; 2. artium (magister)

v̄g = verbi gratia. uo^{te} = voluntate.
v; = videlicet et valet. vōs = voluntās.
vz = videlicet. vōtē; = voluntatem
vān = venerandus (p.o.c.) v̄r } = videtur.
vō = vobis. ūr }
vē = velud (velut). v̄r = vester.
vēn = venerabilis (p.o.c.) v̄s = vespera.
vēn^t = venerabilis. v̄gq; = usquequoque
ven^t = vendidit. v̄l }
vi^t = vigilia. ul^m } = utrum.
vi^t = videtur

33

SŁOWNIK
HISTORYCZNO-
GEOGRAFICZNY
ZIEM POLSKICH
W ŚREDNIOWIECZU

Edycja elektroniczna
Redakcja ogólna: Tomasz Jurek
Opracowanie informatyczne: Stanisław Prinke

UTILIA

PRAKTYKA (SŁOWNIKI)

Skrótów rękopiśmiennych:

- Adriano Cappelli, *Lexicon abbreviaturarum / Dizionario di abbreviature latine ed italiane*
http://www.hist.msu.ru/departments/8823/projects/Cappelli/index.php?sphrase_id=112939
- J.M. Hulákovsky, *Abbreviaturae vocabulorum usitatae in scripturis praecipue Latinis medii aevi, tum etiam Slavicis et Germanicis* (Prague 1852, reprint Munich 1988)
https://digi20.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb00050107_00001.html?prox=true&subjectSWD=%7BHandschrift%7D&ngram=true&context=&hl=scan&mode=simple
- Johann Ludolf Walther, *Lexicon diplomaticum : abbreviationes syllabarum et vocum in diplomatibus et codicibus* (Göttingen 1752; reprint Hildesheim 1973)
<http://digital.ub.uni-duesseldorf.de/ihd/content/titleinfo/1135119>
- (Martin Hellman, *Słownik not tyrońskich <http://martinellus.de/snt2/n/incipit.htm>)

Skrótów drukowanych:

- Marek Winiarczyk, *Sigla latina in libris impressis occurrentia cum siglorum Graecorum appendice* (2nd ed., Wrocław 1995) <http://mateo.uni-mannheim.de/camenaref/siglalatina.html>

Łaciny

- średniowiecznej w Polsce: <https://elexicon.scriptor.es.pl/> (+odnośniki do europejskich słowników łaciny średn.)
- średniowiecznej w Europie: [Database of Latin Dictionaries - online \(2021\) - Brepols](#) .
(dostęp do słownika płatny, tylko za pośrednictwem wybranych instytucji naukowych)
- klasycznej: <https://logeion.uchicago.edu/%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B5%E1%BF%96%CE%BF%CE%BD>
- toponimia: Orbis Latinus <https://www.bayerische-landesbibliothek-online.de/orbis-latinus>, Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w Średnowieczu <http://www.slownik.ihpan.edu.pl/>

Enigma: <http://enigma.huma-num.fr/>

Podręczniki i samouczki łaciny średniowiecznej:

- <https://homepages.wmich.edu/~johnsorh/MedievalLatin/Norberg/>
- <https://www.nationalarchives.gov.uk/latin/>

UTILIA

NAUKA

(PORTALE & PODRĘCZNIKI)

PL

O PROJEKCIE

PISMO W PRZESZŁOŚCI

DAWNE PISMO

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE

GRY I ZABAWY SŁOWAMI

Q

STRONA GŁÓWNA > ĆWICZENIA PRAKTYCZNE > PRZEJDŹ DO ĆWICZEN

Przejdź do ćwiczeń

Język

WSZYSTKIE

 Okres historyczny

WSZYSTKIE

FILTRUJ

Sortuj według: NUMER ĆWICZENIA | ROK | TYTUŁ DOKUMENTU

Skala

ĆWICZENIE 33

J. taciński, 1661

Uchwała w sprawie pieczęci miasta Krakowa

ĆWICZENIE 32

J. taciński, 1520

Akta radzieckie

ĆWICZENIE 30

J. niemcecki, 1885

Akt zgonu

ĆWICZENIE 29

J. niemcecki, 1743

Cennik karta

Interactive Album of Mediaeval Palaeography

Collection of Transcription Exercises on Mediaeval Documents

Introduction

La paléographie médiévale est une science à part entière, qui nécessite un long apprentissage. Elle n'est pas que l'art de la lecture, mais comprend aussi l'histoire de l'écriture, l'analyse des formes et des contextes de l'écriture (culture matérielle, histoire sociale, ...). Cet album interactif, collection d'exercices de transcription, n'a pas pour but de remplacer une formation dans cette discipline, mais simplement de permettre aux étudiants ou amateurs désireux de se perfectionner de s'exercer de façon autonome à l'aspect pratique de la paléographie, c'est-à-dire la lecture des textes manuscrits.

Pour aller plus loin, vous pouvez consulter la rubrique "Paléographie" du portail Méneštre, ou encore les dossiers documentaires proposés par l'Ecole nationale des chartes.

Pour savoir comment utiliser ces exercices, vous pouvez consulter l'aide.

Skala

PAR 19

PAR 18

PAR 17

PAR 16

PAR 15

PAR 14

PAR 13

PAR 12

PAR 11

XVe siècle

Sermons du temps de Jacques de Voragine

Site pédagogique pratique proposé par l'axe transversal Digital Humanities (Humanités Numériques) de l'UMR 5648 - Histoire, Archéologie, Littératures des Mondes Chrétiens et Musulmans Médiévaux (Universités Lyon 2, Lyon 3, Avignon et Pays de Vaucluse ; CNRS, EHESS, ENS Lyon)

In nomine Domini

Nauka paleografii tacińskiej

Start O projekcie

Dokument biskupa wrocławskiego z 1298 roku, oryginał w Poznaniu (Cystersi)

Więcej

1 2 3 4

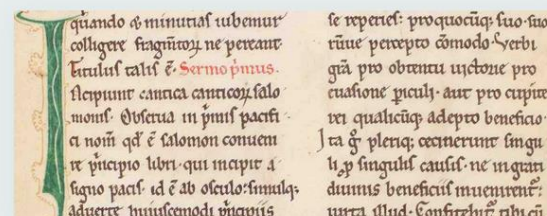
himml

School

Latin Paleography

Description

Latin scripts from Classical Antiquity to Humanist writing of the 15th century.

Lessons

Click on the headings to find out more...

> Little Domesday Book

> Prerogative Court of Canterbury will

> Ancient deed

> Final concord

> Writ

> Patent roll

> Tax assessment

> Manorial extent

> Inquisition post mortem

> View of frankpledge

GLOSSARY

FURTHER READING

PRACTICE DOCUMENTS

Send me The National Archives' newsletter

Sign up

About our privacy policy

Portale polskie:

- Dawne pismo: <https://dawnepismo.ank.gov.pl/pl>
- In nomine Domini: <http://paleografia.home.amu.edu.pl/index/main>

Portale zagraniczne:

- hmml: <https://hmmlschool.org/latin/>
- Interactive Album of Mediaeval Palaeography: <https://paleographie.huma-num.fr/>
- The National Archives: <https://www.nationalarchives.gov.uk/latinpalaeography/>
- Exercices de paléographie: <http://paleographie.castellanie.net/>
- <https://www.rechtshistorie.nl/en/home/palaeography>

Bibliografia:

- Gieysztor A., Zarys dziejów pisma łacińskiego, Warszawa 1973.
- Gieysztor A., Zarys nauk pomocniczych historii, Warszawa 1948.
- Gieysztor A., Problem karolińskiej reformy pisma, "Archeologia", 1952-1953, t. 5, s. 155-176.
- Górski K., Neografia gotycka. Podręcznik pisma neogotyckiego XVI-XX w., Warszawa 1978.
- Krzyżanowski S., Album palaeographicum, Kraków 1959.
- Porębski S.A., Paleografia łacińska. Podręcznik dla studentów, Warszawa 1997.
- Semkowicz W., Paleografia łacińska, Kraków 2011.
- Słowiński J., Rozwój pisma łacińskiego w Polsce XVI-XVIII wieku. Studium paleograficzne, Lublin 1992.
- Szymański J., Pismo łacińskie i jego rola w kulturze, Wrocław 1975.
- Trelińska B., Gotyckie pismo epigraficzne w Polsce, Lublin 1991.
- Bischoff, B. 1990 *Latin Palaeography: Antiquity and the Middle Ages* Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, M.P. 1990 *A Guide to Western Historical Scripts from Antiquity to 1600* London: The British Library
- Derolez, A. 2003 *The Palaeography of Gothic Manuscript Books* Cambridge University Press
- Lowe, E.A. (ed) 1934-1966 *Codices Latini Antiquiores: A Palaeographical Guide to Latin Manuscripts prior to the ninth century* Oxford
- Steffens, F. 1929 *Lateinische Paläographie* Berlin and Leipzig: Walter de Gruyter & Co.

Rozrywka:

- Cappelli quiz: <https://ciceronianus.github.io/cappelli-quiz/>
- Dawne pismo: <https://dawnepismo.ank.gov.pl/pl>
- Grupy miłośników paleografii na SM (Facebook, Twitter, etc.)
- Kaligrafia średniowieczna: <http://szkolakaligrafii.com/> (warsztaty in situ i online, wolontariat, podręcznik „Piękna litera”, wyd. Tyniec)

MISSA IN IP SO DIE DEDICATIONE
ECCE ET PERTOTV ANNO.

D qui inuisibiliter omnia continet. & tam
p salute humani generis signa tue poten
cie uisibiliter ostendis. templum hoc.
potencia tue habitacionis inlustra. ut
om̄s qui huc deprecaturi conueniunt. ex
quacumq; ac te tribulacione clamaue
rint. consolacionis tue beneficia conse
quantur. **¶ SECRETUM.**

O m̄ps sempiternae d̄s. altare hoc nomini
tuo dicatum. celestis uirtutis benediccio
ne sc̄ifica. & omnib; in te sperantibus au
xilii tui munus ostende. ut hic. & sacra
mentorum uirtus. & uotorum obtineatur
effectus. **¶ PRÆFATIO.**

Das her beneme von tode
ire zelen vnde futeire sy in
dem himgri

Anima nostra sustinet
dominum quoniam adiu
tor et protector noster est

Duša naša cirzpi gošpo
dna bo pomocznik v od
gmacza naš jest

Vusir zeie vfhilt got wet
her ist vusir hulfer vnde
vusir beschirmer ist her

Ouia meo letabitur cor
nostrum et in nomine f
sacito eius sperauimus

Bo wuemi weselich se bo
dre serce naše ywiego f
swote ymo pwalh iesu

Wen in ym irfrewit wint

naduamir iacoz pwalh
iesu wcz

Is werde dine barmeher
czikeyt got vß vns glidhr
wise als wir gehofft ha
bin indich

Benedicam domini
um in omni tem
pore semper laus eius in
ore meo

Chwahcz bode gošpodna
wkazdy czas wez di chwa
la iego wuſczet ch mogich

Ich lobe gotte in allu zit
allis ist syn lop in minem
munde

In domino laudabitur
anima mea audiant ma
nsueti et letentur

scriptulis seque medius fuit quibus aduſator ligata
 sunt gubernata Quo fito statim et tunc inuenit
 et deinde natus Quod enim salus super est ei qui cum se
 clauis deluſionis que in amubis agrarum cotidie
 tantum pueris vatare puto qui aut amplius
 in hinc frequenter vsue inuenit quam petus de alia
 monstrant Amel Deo grates Anno domini 4° ante
 xl. vii. Die fci Johanne Baptiste Explicit hoc
 totum infundam Pamphili per Du libro primo stat in
 folio Exprimi **Explicit flammis vegetis de re mili**
tari Epitoma per Mat de vii et ameli

Um in nobis bellis semper aduſo animi
 brachy aliqua etate omittit gentibus Nonod
 prestasse Non modo apud Latinos sed apud
 grecos etiam scripturam legam Corq. laudat
 ab illis salz semper audire id poſitum ingenij
 magnitudine eorum qui sepeant atq. libere
 eneme censebam qm vltate rei Romanorum gesta p. doſpi
 cia eorum argumetasse hystoriam septores Dolebuntq. no
 miq. vix aliqd animorum illorum vestigia in re hominibz appere
 vni Magnifice vix et mas singlaes breues har m. d. tepe
 state animaduerso plna Romanorum homi fuisse qua septa
 sunt nichil Pubus litor q. magni illius Romae antea
 exemplum in ore facte esse Tanta em mte prudentia em
 ut ea que facte si qui vellem obſeruare nequeant dubi
 niq. plimz fiat ſenectas ne plns mte an comittant ſit Nam
 qm aut ſuntior aut ſuauior plori et q. poſtulaone
 te unqm ſunt Empe cu aduſore ne aut inſtiaz vltiq. ob
 ſerues ita p. me ut Pamphili te intelligant Emly vltibus
 tanta erga te benivolentia affecti ſunt omes hii Cuius ne

Ćwiczenie 1

Rękopis: Sakramentarz Tyniecki
Folio: Rps BOZ 8
Miejsce przechowywania: Warszawa, BN
Język: łacina
Data powstania: ca 1072-1075
Pismo: karolina (minuskuła karolińska), rustyka (kapitała wiejska)

Transkrypcja:

MISSA INIPSO DIE DEDICATIONE
ECCL[ESI]E ETPERTOTV[M] ANNVM.
D[eu]s qui inuisibiliter omnia contines, [et] tam[en]
[pro] salute humanis generis signa tue poten
cie uisibiliter ostendis, templum hoc,
potencia tue habitacionis inlustra, ut
om[ne]s quihuc deprecaturi conueniunt, ex
quacumq[ue] adte tribulacione clamaue
rint, consolacionis tue benefica conse
quantur. ❀ SECRETA.

Ćwiczenie 2

Rękopis: Psalterz Floriański
Folio: k 53v
Miejsce przechowywania: Warszawa, BN
Język: łacina, polski, niemiecki
Data powstania: ca 1395-ca 1405
Pismo: gotyk (minuskuła gotycka – tekstura),
rustyka (kapitała wiejska)

Transkrypcja/transliteracja (pl):

Benedicam domin
um inomni tem
pore, semper laus eius in
ore meo
Chwalicz bødø gospodna
wkaszdy czas, weszdi chwa
la iego wuszczech mogich

Ćwiczenie 3

Rękopis: Miscellanea (zapiski sądowe), Rps 8076 II
Folio: 120 r
Miejsce przechowywania: Warszawa, BN
Język: łacina, polski
Data powstania: XV w.
Pismo: gotyk (kursywa gotycka)

Transkrypcja/transliteracja (pl):

monstrav[er]it AmeN deo gr[ati]as Anno domi[ni] Mº
CCCº
XL VIII die s[an]cti Iohan[n]is Baptiste Explicit hoc
totu[m] infunde da michi potu[m] Dum bibo pýwo
stat m[ihi]
kolano krzýwo Explicit flawý vegecy de re mili
tari Epitoma per Mat[thiam] de Wý etc. ameN